Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 127. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го ЛИПНЯ (JULY) 1955. ЦЕНТІВ 15 CENTS No. 127. VOL. LXII.

ВІКС ПЕРЕДБАЧАЄ РЕКОРДОВУ ПРОДУКЦІЮ В ЦЬОМУ РОЦІ

Вашингтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс твердить, що ЗДА вступають в другу половину 1955, який обіцяє бути рекордовим роком в продукції цієї країни та її торгівлі. Своє передбачення Вікс основує на звіті, який йому предложив Чарлз Ф. Гонівелл, адміністратор того відділу департаменту, який цікавиться статистикою. Статистичні дані відносяться до більше як 400 промислових підприємств. Подібний звіт на початку цього року передбачав збільшення продукції в цьому році, але продукція сталі, авт, алюмінію, хемікалій та гуми збільшилася понад передбачуване число. Те саме сталося в будів. промисловості. Тепер, по закінченні страйку в сталеварній промисловості, існують вигляди на збільшення продукції в сталевій і залізній промисловостях. Мідна промисловість має продовжувати продукцію на високому рівні і має перевищити продукцію з 1954 року на 25 відсотків. Продукція алюмінію має також встановити рекорд в цьому році. Також існують всі дані на те, що продукція особових авт перевищить рекордове число з 1950 року, яке становило — 6,665,863. Також і продукція тягарових авт має перевищити продукцію минулого року і дійти до рекордового числа з 1950 року — 1,337,193. Будівельний промисл має дійти в цьому році до суми — 41,800,000,000 долярів. Дотеперішнє рекордове число в будівельному промислі становило суму 37,600,000,000 долярів у 1954 році. Гумова промисловість в першій половині цього року встановила новий рекорд, а в цілому році вона має дати 1,440,000 тонн (в 1953 році — 1,388,000 т.). Також і продаж товарів в першій половині цього року був більший, як передбачалося на початку року, і існують всі дані на те, що і в другій половині цього року не зменшиться вартість проданих товарів. Мануфактурний промисл поволі збільшується, а взуттєва промисловість дійшла до рекордової висоти в перших місяцях цього року.

Перемога сталеварних робітників: Добилися 15-центової підвишки платні

Дітройт. — Страйк сталеварних робітників, що почався був в п'ятницю 1 липня ранком, закінчився зараз же того самого дня по полудні після підписання нового контракту між проводом спілки сталеварних робітників і керівництвом великих сталеварних компаній. Робітництво добилося в цьому контракті 15-центової підвишки на годину й інших удогіднень. Водночас із цим сталеві компанії повідомили про підвишку ціни сталі у висоті до 7.50 долярів за тонну сталі. З підвишки платні скористало 600,000 робітників сталеварень і вона має бути поширена на дальших 600,000 робітників фабрик, які переробляють сталь. Частина робітників вернулися ще в п'ятницу увечорі до праці.

Форд шукає робітників в Канаді

Клівленд Огайо. — Фордова Моторова Компанія в Клівленді повідомила Стейтовий Уряд Праці, що вона мусить прийняти фахових робітників із Канади, бо на домашньому ринку праці не може їх знайти. Але представник фірми Форда заперечив вістку, що його фірма платитиме більші платні канадійським робітникам, або даватиме їм якісь окремі привілеї. Форд призначив сотки мільйонів долярів на поширення свого підприємства, і пошукував за робітниками від стейтів Нової Англії до західнього узбережжя, але безуспішно, бо робітники не радо змінюють місце побуту. Стейтовий уряд праці видав дозвіл на затруднення канадійських робітників, бо ствердив, що місцеві робітники не матимуть внаслідок цього жадної шкоди.

Сен. Бирд твердить, що уряд менше цікавиться економікою

Вашингтон. — Демократичний сенатор Гері Ф. Бирд, голова Сенатської Фінансової Комісії, заявив, що, на його думку, уряд президента Айзенгавера „зменшує своє зацікавлення" економічними справами. Уряд повинен тепер збільшити свої зусилля в цьому напрямку, бо вже 4-відсоткове зменшення федеральних видатків могло б дати збалянсований бюджет 1 липня 1956 року. Та, як твердить сенатор Бирд, уряд не має тепер того ентузіязму до малих господарських справ, які в цілості дали б більші ощадності. Єдину більшу ощадність, казав Бирд, видно в військовій ділянці, і то внаслідок закінчення війни в Кореї. Сенатор Бирд не хотів виявити своєї думки, якого кандидата на президента він буде підтримувати в найближчому році. Сенатор Бирд обороняв в Сенаті сен. Линдона Б. Джансона, який заявив, що демократичний Сенат співпрацює з республіканським урядом краще від минулорічного республіканського Сенату.

В АМЕРИЦІ

● **Психолог із Шикаґівського** університету Джозеф Вепман заявив, що коло 6,000,000 дітей в ЗДА мають вади слухового апарату, і внаслідок цього з трудом вчаться говорити поправно.

● **Президент Айзенгавер,** на основі нового закону про торгівлю з закордоном, видав зарядження про зменшення від 11-го липня мита на імпортовані з Швайцарії годинники.

● **81-річний** бувший президент Герберт Гувер, з нагоди закінчення праці його комісії, сказав: „Я працюю, бо вірю, що праця є основою дійсного щастя в світі. Немає такої людини, яка була б застара для праці. Ніхто не є настільки старий, щоб нічого не робити. Це тільки байдикування робить людину старою".

● **Торговельна Палата ЗДА,** з огляду на добробут, який панує в ЗДА, передбачає можливість збалянсованого бюджету в 1956 році і зменшення податків.

● **Американські кардинали** з Ню Йорку, Френсіс Спелман і з Шикаґа Семюел Стріч, виїдуть з паломниками на Міжнародний Евхаристійний Конґрес, який заплановано на 17-25 липня в Ріо де Жанейро в Бразилії. З площі над океаном, де відбуватиметься Конґрес, видко велику статую Христа Спасителя, що панує над містом.

● **Д-р Джан Дейл Овенс** із Мілвокі заявив, що невідповідне відживлювання може спричинювати бездітність у молодих жінок. Не так то легко дійти до материнства, казав він, без відповідної дієти, багатої на вітаміни, мінеральні солі та протеїни.

● **Урядовці** совєтської амбасади в Вашинґтоні десять років мешкали в апартаментовому домі, та коли до цього дому вселилася родина негрів, негайно з нього випровадилися, не хотячи жити разом із представниками чорної раси. Отак шанують вони клич „пролетарі всіх країн, єднайтеся!"

● **Науковці** Каліфорнійського університету викрили, що віруси для вакцини д-ра Солка можна плекати не тільки на дорослих мавпячих нирках, але й на посліді (пляценті), що виходить при народженні дітей. Цей винахід причиниться до подешевіння вакцини д-ра Солка, бо мавпи треба було спроваджувати з Індії за великі гроші.

СТАССЕН ЗВІТУЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ

Спеціяльний дорадник Президента в справах роззброєння й адміністратор закордонних операцій, Гаролд Е. Стассен звітує през. Айзенгаверові про стан і розвиток американської допомогової акції в недорозвинених індустрійно країнах.

383 особи згинули в автових випадках

Ню Йорк, Н. Й. — Гарна погода під час Свята Незалежности уможливила те, що десятки мільйонів американців могли відбувати довші подорожі по країні та насолоджуватися красою природи. Але невважливість деяких автоводіїв спричинила смерть смерть 383 осіб внаслідок нещасливих випадків на шляхах. Крайове Бюро Безпеки передбачало 380 жертв внаслідок автових катастроф. Одночасно 192 особи втопилися під час купання, а 110 згинули від інших нещасливих випадків, так що всіх смертних випадків, згідно з дотеперішньою статистикою, було 685. Населення великих міст втікало з гарячі над воду океанів або рік і озер. На пляжі в Брукліні Коні Айленді було в неділю і понеділок по 1.500,000 осіб. Пореповнені були і інші пляжі. — У всіх місцевостях відзначувано 179-ті Роковини проголошення Декляраціі Незалежности гарматними сальвами, окремими зборами, промовами та іншими імпрезами.

Понад 500 осіб відпочивало і прохолоджувалось на „Союзівці" впродовж кінця тижня

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Понад 500 осіб з багатьох місцевостей і стейтів відпочивало та шукало прохолоди на „Союзівці", вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу, впродовж трьох вільних від праці днів останнього кінця тижня, зв'язаного зі Святом Незалежности. Вже в п'ятницю ввечері й опісля в суботу та впродовж неділі і понеділка всі численні кімнати, як і ліжка в спільних спальнях були зайняті до останнього місця, а обслуга в їдальні мала багато праці, задовольняючи збільшені свіжими повітрям апетити сотень осіб. Осередком уваги та заінтересування гостей, крім приготованих уже цілком до вжитку нових приміщень у віллі „Київ", був, очевидно, великий купальний басейн біля клюбу „Веселка". Інші гості прохолоджувались в тіні лісу або в природних басейнах союзівського „Черемоша". Між численними гостями була більша прогулянка з Перт Амбою, зорганізована місцевим хором „Боян", яка приїхала двома автобусами. Були теж гості з віддалених стейтів, як Огайо, Иллиной, Вірджінія та інші. В суботу ввечорі гості мали багато розради з веселих діялогів „Юзька Калафатюка" — відомого артиста українських сцен Анатоля Радванського з Филаделфії. Іван Керницький прочитав один із своїх фейлетонів. Впродовж трьох днів численні подорожні по шляху 209 з цікавістю приглядались синьо - жовтому українському прапорові, що повівав побіч американського прапору на маштах „Союзівки", а чудові мелодії українських пісень розносились далеко по Кетскильських горах: Після закінчення довгого кінця тижня, багато гостей залишилось, щоб провести на „Союзівці" час своїх вакацій. На велику фреквенцію на „Союзівці" могли теж вплинути поліпшені шляхи получення, що вможливлюють поїздку на ту оселю без будь-якої зупинки чи довгих очікувань в збільшеному автомобільному русі. Кінець минулого тижня знову виправдав потребу такої відпочинкової оселі та доказав, що „Союзівка" справді стає осередком вакаційного життя українців багатьох стейтів, зокрема східніх.

Стипендія адв. М. Пізнака на участь в курсах на Союзівці ще відкрита

Як уже повідомлено, заступник головного предсідника УНС, адв. Михайло Пізнак, рішив у пам'ять свого великого приятеля, сл. п. д-ра Луки Мишуги, уфундувати одну повну стипендію в сумі 120 долярів на чотиротижневий курс українознавства на Союзівці. Стипендія ця ще відкрита до 12-го липня і її дістане той кандидат, що напише найкращий, короткий есей на тему: „Чому я хочу взяти участь у курсах українознавства". Писати можна по країнськи або по англійськи і, разом із звичайними даними апліканта, висилати на адресу: Michael Piznak, 51 Chambers St., New York 7, N. Y. Передумовою одержання стипендії є теж членство в УНСоюзі. Есей апліканта, який одержить степендію, буде надрукований у „Свободі".

Д-р М. Хиляк відкрив лікарську ординацію в Джерзі Ситі

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Досить велика українська громада в цьому місті, в якому має свій осідок головна канцелярія Українського Народного Союзу та В-во „Свобода", діждалась, нарешті, свого лікаря. Є ним д-р медицини М. Хиляк, що з днем 1-го липня відкрив свою лікарську ординацію при 248 Grove Street (тел.: HEnderson — 5-4005) та приймає пацієнтів кожного дня від год. 1-3 і від 5-8. Д-р М. Хиляк ординував перед війною у Львові, а під час війни в Дрогобичі. Наші новоприбулі громадяни знають його теж з ординації в шпиталі в Реґенсбурґу в Німеччині. В цій країні д-р Хиляк перебуває від шести років, працюючи по різних лікарнях. Упродовж останніх двох років д-р Хиляк склав потрібні лікарські іспити та дістав право на ведення власної ординації. Наші громадяни Джерзі Ситі та околиці напевно з радістю приймуть вістку, що й вони вже діждались практикуючого українського лікаря.

Совєти зламали 50 договорів на всіх 52 підписаних ними

Гантінґтон, В. Ва. — Сенатор В. Ф. Новленд, виступаючи із промовою під час святкування Дня Незалежности, заявив, що не може бути ніякого відпруження в міжнародних взаєминах, поки совєти не докажуть ділами своєї „доброї волі", зокрема, поки не дозволять на відбуття справді вільних виборів в усіх сателітських країнах. Сен. Новленд не вірить, щоб люди з Кремля змінили свою стратегію і відреклися здійснення комуністичної революції у світі. Дотеперішній досвід показує, що Совєти зламали 50 договорів, на всіх 52 підписаних ними. Все це мусять мати на увазі члени американської делеґації, які візьмуть участь під проводом самого президента Айзенгавера у плянованій конференції великих чотирьох.

Все частіші голоси про уступлення Перона

Буенос Айрес. — В столиці Арґентини і в цілій країні далі триває стан непевности і деякого напруження. Збільшує ці настрої непевности мовчанка Перона, який всупереч досі встановленому звичаю не виголошує в радіо своїх промов до арґентинського народу. Разом з тим все частіше виникають вістки про уступлення Перона вже в недалекому майбутньому. Згідно з тими вістками армія допомогла зліквідувати революту за ціну „гонорового" відходу Перона від влади. Віддане Перонові робітництво дивується, що в часописах що раз менше фотографій Перона і що раз менше згадок про нього. Дехто говорить, що він став „почесним в'язнем" армії, бо його резиденцію охороняє велика сила війська. Водночас завважується деяке відпруження у взаєминах між католицькою церквою й арґентинським урядом. За деякими інформаціями мають відбуватися переговори між кардиналом Копелльо і папським нунцієм в Буенос Айрес з одного боку і представниками уряду з другого боку. Говорять навіть про те, що незабаром мають вернутися до Буенос Айрес депортовані урядом Перона прелати: єпископ-помічник Мануель Тато і його співробітник монсіньйор Роман Новоа. Обидва вони виїхали з Риму, щоб взяти участь в Евхаристійному Конґресі, що має відбутися цього місяця в Ріо де Жанейро у Бразилії.

У Ну закінчив відвідини у Вашинґтоні

Вашинґтон. — Бірмійський прем'єр У Ну закінчив свої триденні відвідини у Вашинґтоні, після чого появився спільний офіційний комунікат. В ньому підкреслено, що переведені наради „мали спеціяльну вартість для зросту взаємного зрозуміння між Бірмою і З'єдиненими Державами", при чому зазначено, що між тими державами існує „традиційна приязнь". З конкретних справ, що були предметом нарад, названо економічні проблеми, а між ними торгівлю рижом з уваги на те, що обидві держави, Бірма й ЗДА, є великими експортерами того продукту. Говорено теж про ув'язнених в червоному Китаї американських летунів і про теперішній конґрес шести Буддийських Церков у Ранґуні. Підкреслено в комунікаті, що обидві держави вважають конечність, щоб мир спірався на справедливості, свободі одиниці і безпеці народів. Підкреслено кількакратно, що мораль мусить бути підвалиною міжнародних взаємин і ствержено, що найкраще осягнути цілі миру і свободи пошануванням чартеру Об'єднаних Націй.

Неру виключає війну

Беоґрад. — Війна виключена в нашому сторіччі — заявив індійський прем'єр Неру під час свого перебування з відвідинами в столиці Юґославії, Беоґраді. Війна, мовляв, це залишок давнього варваризму, але тепер є тільки одна можливість розв'язувати міжнародні проблеми — а саме, шлях мирних переговорів. В Беоґраді Неру признав, що існує залізна заслона. Він зробив це після наполегливих запитів журналістів. Раніше, у Відні, коли журналісти запитували його також про залізну завісу, то Неру відповів: „Яка залізна заслона? Я не зауважив ніякої заслони, залізної, ані іншої". У Беоґраді ж, запитаний знову, чи він бачив в своїй подорожі до Совєтів залізну заслону, він відповів: „Ми часто чуємо про таку заслону. Думаю, що в цьому є дещо правди" На думку Неру, існують три найважніші сучасні міжнародні проблеми: далекосхідня, Німеччини і роззброєння. Неру, виступивши з промовою перед юґославським парляментом зазнав там знову надзвичайно ентузіястичного прийняття.

Совєти запрезентували низку нових типів воєнних літаків

Москва. — На великій щорічній летунській параді, яка відбулась 3 липня ц. р. над летовищем Тушіно в Москві, совєтське летунство виявило вперше публічно цілу низку нових типів. І так, показано вперше 4-турбомоторовий транспортовий літак, придатний одинаково для військових, як і цивільних цілей. Показано також великий турбомоторовий міжконтинентальний бомбардувальник, бойовий літак пристосований до всякої погоди, суперсонічний одно-турбомоторовий літак і великий двомоторовий гелікоптер. Великий транспортовий літак появився тільки одинцем і з цього роблять висновок, що його продукція щойно розпочалась. Часописи пригадують при цій нагоді, що від якогось часу говорилося в Совєтах, що совєтська цивільна летунська лінія Аерофлот задумує ввести в цивільну комунікаційну службу турбомоторові транспортові літаки та що совєтська пошта послуговується такими літаками для перевозу пошти на віддалі 2,600 миль, що ділять Москву від Іркутська на Сибірі. Цей транспортовий літак буцімто має здібність брати 54 пасажирів. Цей літак був найбільшою сенсацією того летунського показу, однак не менше значення мають — коментують американські газети — великі 4-моторові важкі бомбардувальники, які імовірно мають змогу летіти між континентами. Показано 7 таких літаків. Крім них показано 24 важкі бомбардувальники, подібні до американських Б-52 і 50 бойових літаків, придатних при всякій погоді. Ці останні літаки мають довгі чорні „носи", виповнені імовірно радарним і іншим електронічним вирядом. Під дощевими хмарами, які в неділю нависли над московським летовищем, летіли теж 47 одно-турбомоторові суперсонічні „джети", що їх імовірно Совєти вже масово продукують, а також, як згадано, 4 великі двомоторові гелікоптери, здатні брати по 40 до 50 чоловік. З отих гелікоптерів скинено на летовище парашутами 324 вояків. Параді приглядались летунські аташе чужинецьких місій. Приявними були теж летунські команданти індійської і юґославської армій, англійський президент міжнародної авіяційної федерації та син славетного французького піонера летунства Блеріо.

ХРУЩОВ ХОЧЕ „ЗГОДИ НА ЧЕСНІЙ БАЗІ"

ГОЛОВА СОВЄТСЬКОГО УРЯДУ І ПАРТІЙНИЙ ДИКТАТОР УПЕРШЕ В ГОСТЯХ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АМБАСАДІ

Москва. — „Якщо вони (західні великодержави) будуть чесні й говоритимуть, як рівні до рівного, то з цього (зустрічі в Женеві голов 4-х урядів) може вийти багато доброго" — заявив Хрущов під час прийняття, що його уладила американська амбасада з нагоди американського державного свята 4-го липня. Хрущов підійшов в саду, в якому стоїть палац амбасади, до заступника амбасадора Болена, який тим часом перебуває у Вашинґтоні, міністра Волмслі, що разом із панею Болен приймав численних гостей, і заявив просто, що „має щось сказати". Після того Хрущов розбалакався, що, мовляв, йому „дещо подобалось в останній заяві президента на пресовій конференції, „а дещо ні", але, що це „був струм свіжого повітря". Коли Захід, мовляв, є щирий, то Женевська конференція може дати „щось доброго". Хрущов жалувався, що газети у світі намагаються відгадати, чому саме Совєти зробили в останньому часі „так багато того, що іншими подобається". Тим часом — казав Хрущов — Совєти не зробили того для чужої приємности, а тому, що просто це було найліпше, що треба було зробити. Хрущов палко заперечував, наче б в СССР були хліборобські чи промислові трудноці. „Ще ніколи не було так добре" — впевняв Хрущов, а коли в совєтській пресі є нарікання, то „не тому, що ми слабі, а тому, що ми сильні". Хрущов, як виходить з звідомлень в американській пресі, стільки говорив, що не давав нікому іншому прийти до слова, аж в одному моменті міністер Волмслі заявив: „Не думаю, щоб президент З'єдинених Держав їхав до Женеви без поважних причин. Не думаю, щоб президент і його дорадники тратили дорогий час на неважливі справи. Якщо щось не подобається вам у словах президента Айзенгавера на пресовій конференції, то це нас не дивує. Це власне є причиною, чому ми їдемо до Женеви. Коли б перед тими сходинами панувала однозгідність, то самі самі сходини були б непотрібні. Якщо іде про невідповідальні міркування в пресі, то, оскільки мені здається, п. Хрущов є дещо невідповідно поінформований. Думаю, що преса обмірковує не доцільність самих цих подій, а радше час, в якому ті події мають місце. Можливо, що вони повинні були статися раніше". Після того Хрущов ще раз палко заявляв, що Совєти не їдуть до Женеви „з поломаними ногами", на що Волмслі відповів, що він ніколи ніде не чув ані не читав щось подібне. „Але багато людей так думає", настоював Хрущов. Потім Хрущов покликався на Булґаніна і Каґановіча, які стояли поруч, що він, Хрущов, каже правду, що, очевидно вони потвердили. Хрущов заявив далі, що він „говорив про ці речі з Булґаніним і він погоджується". Хто поїде в совєтській делеґації до Женеви, ще невідомо. Булґанін заявив, що він виїде з Москви 16-го липня. Взагалі на прийняття до американської амбасади совєтські достойники прийшли великим гуртом. Приявні були Булґанін, Хрущов, Маленков, Каґановіч, Мікоян, Первукін, Сабуров і інші.

Захід шукає компромісової формули для СССР у справі Німеччини

Лондон. — Три західні держави стараються в теперішніх розмовах дипломатичним шляхом знайти таку компромісову формулу, яка була б сприйнятлива для Совєтів у справі з'єдинення Німеччини. У принципі західні держави, разом із Німецькою Федеративною Республікою, настоюють на тому, що базою для з'єдинення Німеччини мають стати вільні парляментарні вибори на терені всієї Німеччини. Зате західні держави, здаючи собі справу з того, що Совєти мусять мати якийсь „успіх" на показ своїм сателітам, схильні погодитись на вимогу Молотова з минулорічної Берлінської конференції, щоб ще перед виборами створити тимчасовий німецький уряд з представників Західньої і Східньої Німеччини. Це означало б у практиці, що західньо-німецький уряд мусів би погодитись на політичну співпрацю із східньо-німецьким урядом, чи визнання його. Тому, що Аденауер до цього часу рішуче відкидав таку концепцію, то невідомо, чи він тепер погодиться на неї. Західні державні мужі вказують, що все одно, згідно з усіми даними, вільні вибори дадуть на терені цілої Німеччини таку перемогу демократичним партіям і принесуть таку поразку комуністам, що новий тривкий уряд буде складений з противників комунізму. Інша річ, який правильник буде складений для отих вільних виборів і хто їх контролював би. Захід потішає себе, що Совєти поступляться тепер з отих своїх неприйнятливих вимог, що їх висунули були на минулорічній конференції в Берліні.

В СВІТІ

● **Альфред Ярошевіч,** польський віце-міністер харчування, дістав у Варшаві 12 років в'язниці за „протидержавну діяльність", як повідомило варшавське радіо. Ярошевіч — як звичайно всі підсудні в „комуністичному раю" — „признався" до різних кримінальних злочинів і диверсантської діяльности проти комуністичного режиму.

● **В Еспанії** відмовлено двом духовникам - баптистам видати візу до Англії, куди вони хотіли поїхати на світовий конґрес баптистів, що відбудеться 16-го липня ц.р. Противники режиму ген. Франка вказують на це, як на новий доказ переслідування в Еспанії всіх віровизнань поза католицькою.

● **На Тихому океані,** на японських водах, 10 літаків і 9 кораблів, в тому числі англійський нищильник, знову розпочали перервані вже розшуки 4-х летунів, які зникли в трьох таємничих катастрофах. Спершу один літак, якому вийшла газоліна, імовірно впав у море, а два члени його залоги вискочили з парашутами, — потім з-посеред літаків, які брали участь в рятунковій акції, зник, загубившись у мряці одноособовий літак, а врешті впав в море одноособовий гелікоптер. Тим часом воєнні кораблі перехопили слабі знаки з невідомого радіоапарата, що його певне мав один із уцілілих летунів.

● **У Греції** панує радість з приводу запрошення її англійським урядом на конференцію в справі Кипру. Греки вбачають у цьому доказ першої перемоги в їх боротьбі за плебісцит на Кипрі, який мав би вирішити долю острова. Зате греки невдоволені, що Англія запросила також Туреччину: на Кипрі, поруч із 400,000 греків, живе 100,000 турків.

● **На Сицилії вулкан Етна** почав проявляти збільшену активність. Кратер вулькану, який завжди вкритий білою хмарою, почав викидати на велику висоту попіл, що спадав потім на широкий обшир і викликав паніку між населенням. Фахівці видали повідомлення, що нема чого боятися поважного вибуху вулькану.

● **Московська преса** принесла без коментарів уривки з заяв президента Айзенгавера, що їх він зробив під час останньої пресової конференції, між іншим — про справу сателітних держав, про те, що невідомо, хто в Совєтах стоїть при владі і т.д. Це — велика рідкість, щоб в Совєтах оприлюднювано слова якогось чужого державного мужа, які не йдуть по совєтській лінії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТВОРЧЕ ЗМАГАННЯ

Головний Уряд Українського Народного Союзу, згідно з винесеною на цьогорічних нарадах ухвалою, проголосив спеціяльну піврічну організаційну кампанію, метою якої є здобути в тому часі для УНС щонайменше 3,000 нових членів. Кампанія почалася з днем 1-го липня і триватиме до кінця цього року. Для успішного переведення кампанії, загальну кількість плянованих нових членів поділено на відповідні „квоти", які повинен виконати кожний з 500 Відділів УНС. А для заохоти до участи в цій кампанії призначено, крім звичайних організаційних грошових нагород, ще й спеціяльні, які збільшуються пропорційно до числа приєднаних нових членів. Перебіг і успіхи цієї кампанії будуть постійно проголошуватись на сторінках органу УНС — „Свободи", зокрема на сторінках щомісячного спеціяльного видання.

Проголошена організаційна кампанія УНС дає знамените поле для творчого змагання. Розгляньмо деякі його аспекти.

Говорити сьогодні про УНСоюз та його рішальну вартість і значення для нашої спільноти в цій країні і для української визвольної справи, значить повторювати найбільш очевидну істину. Інша справа, що саме найбільш відомі істини найчастіше легковажиться, бо це вже така людська вдача. Тому то спеціяльна кампанія дає добру нагоду всім свідомим членам УНСоюзу і нашої спільноти знову зактуалізувати Союзову ідею та її принципи, бо вони становлять базу нашого національного самозбереження і нашого всебічного розвитку та росту. Правда, ми маємо сьогодні багато організаційних форм і проявів, але не можна забувати, що в більшості вони створені „ад гок", себто у відповідних обставинах і для реалізації відповідного завдання в певному часі. УНС та його орган піддержують ці організації, як творчий прояв нашого суспільного життя, як етапи на шляху нашого розвитку. Але рівночасно великим завданням УНСоюзу є включити весь наш свідомий загал в організаційні рямки УНС, як постійної і тривкої бази нашого суспільного життя і розвитку в цій країні. Працюючи в тому напрямі, включаючись в ряди УНС та змагаючи до того, щоб в ці ряди включилися також усі інші, — це значить працювати на найдовшу мету, працювати для нашого сучасного і для забезпечення нашого майбутнього.

Так ми повинні ставитись до теперішньої спеціяльної організаційної кампанії УНС, з такою думкою і з таким переконанням кожний із нас повинен взяти участь у цьому творчому змаганні і докласти всіх зусиль, щоб дати максимальний вклад у досягнення її мети.

Поле для попису в цій кампанії далеко ширше, ніж це могло б здаватися. Як відомо, в УНСоюзі є місце для кожного, без уваги на його походження, віровизнання чи політичні погляди, за винятком, очевидно, комуністичних зрадників. Теперішніх понад 70 тисяч членів УНС — це заледве одна десята частина наших реальних організаційних можливостей. Отже, кожний з членів УНС міг би приєднати для УНСоюзу ще бодай 10 нових членів. Проте, мета теперішньої кампанії далеко скромніша, бо по 10 членів не припадає навіть пересічно на один відділ УНС, а коли б кожний з активних членів приєднав до своєї організації ще тільки одного із своїх знайомих чи приятелів, то й тоді мета кампанії була б не тільки досягнена, але й майже вдвоє перевершена.

Теперішня кампанія УНС, крім її великого внутрішнього значення для української спільноти в Америці, має не менші й зовнішні завдання. Не треба доказувати, що зріст загального американського заінтересування українською проблематикою треба великою мірою завдячувати не тільки праці і активності УНСоюзу, але й самому фактові його існування та невпинного росту, його організаційної і фінансової сили. Познайомившись з УНСоюзом та його історією, американці набирають респекту й до української справи та її потенціялу. Тим то вже самим своїм членством в УНС, кожний з нас робить відповідну прислугу своєму народові та його визвольній справі, не кажучи вже про нашу скоординовану активність. При цьому, кожне скріплення та збільшення УНСоюзу є рівночасно послабленням противників української визвольної справи.

Це — тільки загальні аспекти теперішньої кампанії УНСоюзу, активну участь у якій кожний з нас повинен уважати своїм не тільки організаційним, але й національним обов'язком. Саме участю в цій кампанії та її добрими результатами можемо відносно малим трудом і зусиллями зробити велику прислугу нашій спільноті і нашому народові. Це й буде те творче змагання, для якого варто потрудитись.

УСПІХИ ЗОРГАНІЗОВАНОГО РОБІТНИЦТВА

Найкраще про успіхи робітництва можна говорити на порівнянні становища робітника в ЗДА і СССР. Революція 1917 року в країнах царської Росії мала завданням „визволити робітника з капіталістичної (радше феодальної) неволі". Як виглядає це „визволення", знають добре всі мешканці СССР, а тепер знають теж і народи Заходу.

Щастя, що революції не пережила Америка. Теж і тут у ЗДА проблема робітництва була і є, але цю проблему розв'язує само зорганізоване робітництво без інфільтрації погубної політичної доктрини.

В останньому часі великого розголосу набрала справа вимоги американського зорганізованого робітництва про виплату річної пенсії на випадок безробіття. Страйк в компанії Форда і в інших компаніях мав на цілі забезпечити перемогу цієї нової вимоги зорганізованого світу праці.

У дотеперішніх вимогах зорганізоване робітництво виносило головну справу заробітку. Якщо йде про компанію Форда, то вже в 1941 році самий Генрі Форд підніс денний заробіток робітника з мінімальної ставки 2.43 дол. до 5 дол. і тим започаткував постійне зростання вимог робітників в напрямі вищого заробітку. Сьогодні пересічний денний заробіток фабричного робітника у ЗДА виносить 15 долярів. І це напевно не остаточна ставка.

Що більше, в тих останніх роках, в першій половині біжучого сторіччя, коли робітник в СССР — хоч і „переможець революції" — щораз більше втрачав і втрачає на користь державного режиму, американський робітник здобув без революції і кривавої боротьби багато успіхів. Зменшення годин праці, вільна субота, понадгодинні збільшені ставки, подвійна ставка за працю у свята і неділі — це в загальному платневі успіхи американського робітництва. З другого боку піднесені ставки за годинну працю з такої низької суми, 29 центів в час першої світової війни, до теперішньої пересічної ставки фабричного робітника 1.86 дол. — це другий бік успіху.

Разом із піднесенням винагороди ішли теж здобутки американського робітництва в ділянці суспільного забезпечення. Соціяльне забезпечення, з оплатою пенсії після вислужених років праці і оплатою на час безробіття, оплати під час хвороби, платні вакації, платні свята і багато інших здобутків записало у свій рахунок американське робітництво.

Так званий „Новий Розподіл" (Ню Діл) президента Рузвелта дав робітництву у ЗДА суспільне забезпечення у формі закону про Соціяльне Забезпечення, як теж у випадку з юнією копальняних робітників Джана Луїса так званий „добродійний фонд" (Велфар фавнд).

Сьогодні американське робітництво посягає по більші вимоги. Зрозуміло, що підвишка платень і далі актуальна, але найкраще зорганізовані робітники автомобільної юнії висунули вимогу про забезпечення річної платні робітникові. Вимога, якої напевно і ніхто не зрозумів би у „соціялістичному пролетарському раю" у СССР. Ця вимога жадає, щоб працедавець платив робітникові річну платню на випадок звільнення робітника з праці.

Вислід домагань автомобільних робітників відомий. Робітники здобули ґарантовану платню на випадок безробіття, як теж і інші додаткові успіхи. Що більше, Компанія Форда запропонувала купно „шерів" компанії робітниками. Робітник може купити „шерів" на суму 10% від своєї платні. Після тих успіхів уже тепер говориться про те, що зорганізоване робітництво у ЗДА висуне вимогу 30-годинного тижня праці. Це нова ідея, яка знову причиниться до ще більшого покращання становища робітника у ЗДА.

Коли порівняти це становище американського робітника у „капіталістичній Америці" із становищем робітника у „пролетарському СССР", тоді щойно ясно стане, що систематична і зорганізована діяльність американського робітництва дістала всі можливості у демократичній державі захищати свої інтереси і здобути добрі життєві умовини у свойому суспільстві. Коли совєтська пропаґанда говорить про те, що робітник є співвласником всього соціялістичного виробництва, тоді дійсність у СССР вказує, що там робітник лише невільник при своєму станку, від якого не може відійти і не може теж вимагати ніякої поправи своєї долі. Американський робітник користується повною свободою у самому затрудненні і виборі затруднення, а через свої професійні організації здобуває для себе щораз кращі життєві умовини, які дають йому змогу жити щасливим і повним та й забезпеченим обобідним життям.

Т.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ — ТІ САМІ

Зістрелення двома комуно-китайськими, а фактично совєтськими, літаками двох націонал-китайських літаків біля острова Матсу і поранення при цій нагоді американського лікаря пригадало знову про існування проблеми Китай—Формоза всім тим, хто її ніби призабув. Люди так отупіли від безперервної стрілянини в усіх частинах світу від часу, коли настав „мир", що схильні утотожнювати розмірний спокій на якомусь відтинку вже з повною „розв'язкою" даної проблеми. Тим часом на Далекому Сході політичне напруження триває далі і триватиме аж поки на всьому китайському континенті з його 650 мільйонами населення пануватимуть комуністи. Коли на останній пресовій конференції президент Айзенгавер ствердив, що напевне ніхто не вірить, щоб російські большевики зреклися марксівської доктрини про світову революцію, то нема розумної людини, яка вірила б, що китайські комуністи зреклися своєї доктрини опанування Азії — спершу Азії, щоб потім посуватись в усіх напрямках по Тихому океану.

Розмірний спокій у Формозькій протоці, поруч із притишенням тону войовничих проголошень Пейпінґської радіовисильні, настав від Бандунґської конференції. Всупереч усім запевненням російських і китайських комуністів, вони зазнали на Бандунґській конференції великого розчарування: з найбільшою яскравістю виявилась там ворожа постава всіх без винятку азійсько-африканських народів до експансивно-воєнної акції комуністів. До цього одностайного фронту приєднались навіть індійці й індонезійці, не кажучи вже про філіппінців чи сіямців, які недвозначно погрожували, що кожний дальший аґресивний акт комуністичного Китаю, без уваги на гасла, під якими він буде вестись, викличе збірну збройну реакцію. Це була така промовиста мова, що під її тиском прийшла в тактиці комуністичного Китаю дуже поважна зміна. Замість погроз і лайок на адресу ЗДА, Чу Ен-лай заявив про своє бажання повести з ними безпосередні переговори. Припинилось бомбардування островів Квімой і Матсу, затихли крики про „визволення" Формози. Очевидно, що змінилась тактика, а не ціль. Китайські комуністи і далі стоять на становищі, що всі прибережні острови з архіпелагом Пескадорів і сама Формоза — це китайські терени, які належать правно й морально Китаєві, і тому це „внутрішньо-китайська" проблема, до якої нема чого мішатись З'єдиненим Державам, що повинні забратись геть з Формози, як і всього Далекого Сходу. Але, рахуючись з фактом, що ЗДА мають пакт взаємної допомоги і приязни з націонал-китайським урядом Чіянґ Кай-шека і, ще більше з тим, що Сьома американська фльота в кожній хвилині готова поставити гострий спротив комуно-китайським авантурникам, Чу Ен-лай готов переговорювати з ЗДА, виключивши водночас всякі переговори з „зрадниками народу" на Формозі. Проте надія, що може вдасться переторгувати Формозу й націонал-китайців в їх неприявності, не здійснилась, бо американський уряд твердо стоїть на принципі, що все істотне, що стосується долі Формози, може бути вирішене тільки при згоді самого націонал-китайського уряду. Таким чином ще одні „мирні" зусилля на Далекому Сході зависли на кілку. А що життя не стоїть на місці, то кожний день-тиждень приносить нові вістки, які не свідчать про те, що конфлікт між китайськими комуністами й націоналістами „розійдеться по костях" і „сам собою" зліквідується.

Для китайського національного уряду на Формозі найважливішою справою є вдержати вічно живою й атракційною ідею визволення батьківщини від комуністичного правління. Тому китайські націоналісти мріють про війну, а не про мир. Один з їхніх керівників висловився, що він „ошалів би з радости", якби почув, що комуністи розпочали атаку на Формозу. Тільки війна може принести здійснення їхніх мрій, зрештою так само, як і уярмленим народам в Середній і Східній Европі. Тому націонал-китайський уряд старається вдержати у найвищій бойовій вартості свою армію, яка нараховує тепер 625,000 активного війська у 24 піхотних і двох танкових дивізіях, плюс 175 тисяч технічних частин і 100 тисяч вояків в летунстві і морській фльоті. Крім цього є 100000 збройної резерви, яка буде збільшена з введенням у життя нового закону про примусовий військовий вишкіл всього чоловічого населення. Найновіший закон обнижує також побірний річник і „відмолоджує" націонал-китайську армію до пересічного віку 25 років, в остраху, щоб армія не „застарілась", коли матиме в більшості вояків ще з китайської громадянської війни. Реорганізацію націонал-китайської армії перевела американська військова місія під проводом генерала Чейза, який кілька днів тому виїхав з Формози до Америки, щоб перейти в стан спочинку. На прощання він висловився з найбільшою похвалою про націонал-китайську збройну силу.

Але американці, поставивши її, так мовити, на ноги, водночас дбають, щоб вона не була аж такою сильною, щоб могла зважитись на війну з комуністичним Китаєм, не оглядаючись на Америку. Закордонна політика ЗДА не хоче третьої світової війни взагалі, а з приводу Формози зокрема. І тому, підписуючи пакт з 1 грудня 1954 року, націоналісти зобов'язались не розпочинати ніякої акції проти китайського суходолу без попереднього порозуміння з Америкою. У практиці, все одно, націонал-китайське летунство не всилі повести успішного бомбардування комуністичних морських і летунських баз, маючи всього 400 літаків в порівнянні з 2,000 комуністичних, в тому числі 800 російських МІҐ'ів. Тому й теперішній крик націонал-китайської преси про відплатну акцію за зістрелені два національні літаки — не матиме практичного значення.

Комуністи це знають і спокійно розбудовують свою збройну силу, в переконанні, що скоріше чи пізніше вони мусять збройною рукою, якщо не вдасться мирними розмовами, здобути Формозу. Цей острів становить для комуністичного режиму в Китаї „терня в боці", вічну загрозу заломання режиму, вічну моральну підтримку для невдоволених з режиму і для партизанки. Комуністи винищили 15 мільйонів „ворогів народу" і 26 мільйонів запроторили до таборів примусової праці. І всі фахівці китайських справ погоджуються, що коли б тепер перевести в Китаї всенародний плебісцит, то 95% народу подали б свої голоси проти комуністів. Адже буквально всі до одного мешканці острівця Тачену воліли покинути все своє добро і переїхати на Формозу, як чекати на комуністів, а три четверті китайців, полонених у Корейській війні, оперлись всім погрозам і воліли переїхати на Формозу, ніж вернутись до Китаю.

І тому китайці з найбільшим застереженням читають про такі заяви деяких американців, як ось минулотижнева заява найвищого судді Даґлеса під час його перебування в Японії. Даґлес радив „погодитися" з комуністичним Китаєм, прийняти його до Об'єднаних Націй і викинути національний Китай з Ради ОН, залишивши націонал-китайський режим на Формозі, як в „другому Китаї". Ця політична заява члена американської аполітичної установи, Найвищого Суду, зустрілася з гострим осудом також в Америці. Славити Господа, американський нарід не забув ще, що 40,000 американських юнаків згинули в Кореї внаслідок комуно-китайської аґресії і 150,000 залишились навіки каліками. Угодівство з китайськими комуністами було б запроданням їм усього Тихого океану, а з тим і виставленням на смертельну небезпеку й самої цієї країни. Розуміють це найвищі військові чинники, розуміє це і президент Айзенгавер.

Осип Копач

ЯК ПОСТАЛА ПОЛЬЩА?

Кожному відома вага інтриґ і діянь поза кулісами. Є вони в товарискім житті, в клюбах, партіях, парляментах; були і є при монархах, диктаторах і при президентах демократичних держав. Втискаються туди прерізними способами партійці, шкільні товариші, через родинні зв'язки, люди чесні, але й погані, як дорадники, експерти і т. п. і діють своїми впливами на урядові кола, часто й на шкоду своєї нації, що виходить на яву щойно згодом. Не треба наводити багато прикладів, бо всім ще в пам'яті, як один німецький генерал переконав „кайзера", що самостійність України пошкодить німцям і йому самому, бо „там є надто демократичні течії". З тої ж причини змінилася й поведінка німецької „приязної" армії в окупаційні методи. Знані теж польські інтриґи проти нас при австрійському дворі і скрізь в Европі під час нашої визвольної боротьби. Діяли це все одиниці, через особисті зв'язки. Різної барви Гісси були, є і будуть. Вони ж бо віддали Югославію комуністам, а москалям половину Европи. Такі ж експерти запропастили Китай і вирішили Ялту. Вони діяли й в обороні зрадників Розенберґів, приєднавши до того навіть деяких церковних достойників. З таких прикладів бачимо, яку силу мають добре законспіровані одиниці, і що можна робити всякими, головно особистими „впливами". Очевидно, що ці впливи можуть бути добрі або злі, корисні або шкідливі.

Деякі цікаві приклади на такі впливи подибуємо і у зв'язку зі створенням польської держави після першої світової війни.

У нас кружляла поголоска, що, мовляв, Падеревський в Америці „виграв Польщу на фортепіяні". Так! Падеревський виграв незалежність Польщі, але не на фортепіяні, а своєю зручністю поза тими власне кулісами, бо Падеревський був добрим політиком. Пише на цю тему паризьке „Слово Польске" із спомину Вітковського, президента фундації ім. Падеревського, про твердження американського полковника Гавса, на тему славних точок президента Вилсона. Ось що оповів йому полк Гавс: „Одного дня Падеревський з жінкою був у мене на вечері. Говорив, як звичайно, лише про Польщу. По вечері, пішли ми на каву до іншої кімнати. Говорили про різні справи, але знову найбільше про Польщу. Коли прийшло йому вже відходити, Падеревський встав, взяв обидві мої руки у свої, стиснув і сказав: „Полковнику! У ваші руки складаю мою віру в Польщу і долю моєї нещасної батьківщини". Я сказав, що зроблю все, що зможу, і відчував, що це приречення мушу виконати. Що ж, однак, я міг зробити?

Про Польщу я знав дуже мало, майже нічого. Знав я того одного поляка, і для нього хотів зробити все. Але як? При тому, прийшла мені думка, що ми якраз опрацьовуємо 13 точок для Вилсона; все вже обговорене, лише треба дещо вигладити, то чому не можна б доложити ще одну точку про Польщу? Засів я при столі і пробив точку, жадаючи вільної, об'єднаної і незалежної Польщі, з доступом до моря. У зв'язку з цим треба було цілість дещо переставити, але ми мали ще кілька днів часу. Я взявся зараз до праці, і на 4-ту годину ранку 14 точок були готові.

О год. 10 ранком, я зголосився у през. Вилсона, який прийняв мене із звичайною щирістю, і я сказав йому: „Вудро, маєш тут свої 14 точок!" Треба було бачити лице Вилсона, коли я сказав йому „чотирнадцять". Найперше — здивовання, потім навіть гнів, бо він не любив, як щось змінялось з того, що з ним було обговорене.

— Чому чотирнадцять, коли ми вчора обговорили лише тринадцять?

— Прочитай.

Президент почав читати і, як дійшов до 13-ої точки, під яку я вставив Польщу, то знову на його лише появився гнів.

— Чому Польща? Чому не інші країни, які є в подібній ситуації?

Подратовання і гнів охоплював його чимраз більше. Я знав Вилсона добре і нічого не відповідав, щоб він міг виговоритися, хоч він уживав щораз більше нагальних слів. Коли він скінчив, я попросив його сісти, і тоді почав:

— Вудро, як довго ми знайомі?

— Може 25 років, Едварде, але що то має спільного з 13 точками, або з Польщею?

— Багато, дуже багато. Скажи сам, чи за тих 25 років просив я про що, або жадав чого від тебе?

— Нічого, але я все ще не знаю, в чому річ.

— Я маю ще одного приятеля, що зветься Іґнацій Падеревський. Він теж ніколи ні про що мене не просив, аж вчора попросив, щоб я пам'ятав про його батьківщину — Польщу. Він не знав, що ми опрацьовуємо 13 точок, але просив мене, а таке прохання для мене святе. І я тепер звертаюся до тебе з моїм першим проханням, щоб ти дозволив, виконати прохання мого приятеля.

Коли я скінчив, президент простягнув до мене руку і сказав:

— Згода!

І це заважило на відновленні Польщі. Звичайно, навіть найкращий політик і найзручніший дипломат нічого не зможе вдіяти, якщо не матиме відповідного „тла" і відповідної підтримки народних мас. Але й самі тільки маси, хоч би які голосні, не багато досягнуть, коли не матимуть ідейних, зручних та відповідальних політиків-провідників. Це повинні пам'ятати й ми в наших зусиллях допомогти у визвольних змаганнях нашого народу.

Вол. Дорошенко

В ГАЛИЧИНІ 50 РОКІВ ТОМУ

(4)

Немало вражало нас у каварнях і ресторанах те, що треба було платити за кожну скибку хліба. На Україні і взагалі в Росії хліб не йшов у рахубу. Можна було їсти досхочу — за це не платилося. Наші галицькі товариші вдоволялися, звичайно, одною скибкою, але ми привикши їсти й пару скибок були в клопоті, коли платничий питався, скільки ми мали хліба. Не рахувавши з'їджених шматочків, мусіли ми переплачувати за хліб, щоб не наразити на шкоду кельнера. Це повторялося й пізніше з нашими емігрантами, чи ще за Австрії, чи вже за Польщі. Пам'ятаю, як перед 1-ою світовою війною Михайло Гаврилко, скульптор, вилупив був очі, коли платничий запитався про хліб. З'їв бо він без рахуби чималу таки кількість шматків, бо був, нівроку, хлопець здоровий, правдивий степовик. А за Польщі, деякі наші емігранти, як от, напр., недавно померлий у Вінніпезі проф. Л. Білецький, попікшися на цих кусниках, брали, йдучи до ресторану, свій власний хліб. Білецький звичайно брав пів бохонця. Це, розуміється, дуже дивувало наших галицьких знайомих.

І ще була одна для нас дивовижа — це „малі" й „великі" порції м'ясива, яке давалося на другу страву, чи краще сказати: порції й півпорції. Можна було замовити собі малу „вепрову" чи „воловy" і ви діставали замість двох шматочків цілої порції — один. Бідна галицька студентерія обмежувалася звичайно півпорціями, але наші наддніпрянські шлунки протестували проти цього, бо їх не задовольняла навіть повна порція.

Дивувало нас і те, що по каварнях і ресторанах треба було давати „на чай" не тільки тому кельнерові, що приносив їжу, але й платничому, оскільки брав гроші не сам господар. А також те, що навіть у найкращих ресторанах чи каварнях ці трінкґельди були в порівнянні з тим, що мусілося давати в Росії, просто мізерні. Наші галицькі товариші давали платничому звичайно два центи (сотики), а кельнерові всього один, хоч, здавалося нам, повинно б бути хіба навпаки: адже ж кельнер мусів накрутитися, обслуговуючи гостя, а дістав менше. Привикши до російських порядків, ми на початку совістилися давати такі малі напивки й лишали кельнерам 10 або й 20 сотиків („шустку), за що вони цілим гуртом відпроваджували нас аж до самих дверей, низько кланяючися. Мабуть уважали нас за багатих чужинців із якогось екзотичного краю. Це нас дуже женувало. Та врешті ми призвичаїлися до місцевих порядків і не стидалися давати напивки за місцевими нормами.

Каварняне життя львівської інтеліґенції взагалі нас чудувало, бо тут мало не кожний міщух ішов по обіді до „своєї" каварні на білу каву й газети, десь коло 4-5 години пополудні, а по вечері, в 7-8-ій годині, знов туди поспішав уже на чорну й звичайно просиджував допізна.

Галицькі звичаї й обичаї

Щоб покінчити з своїми львівськими враженнями, згадаю ще про деякі явища — зовнішні і внутрішні — у житті і звичаях Галичини й її громадянства (однаково — українського й польського), на які ми дивилися, як теля та на нові ворота. Передовсім нас не мало дивувало, що наші галицькі колеґи носили тверді крохмалені комірці, манжети й манишки („плястрони") навіть у гарячу пору. А їм, певне, було дивно, що ми носили звичайні „м'які" сорочки. Наші ерупісти виступали навіть у московських „рубашках" — „косоворотках", як це було в звичаї серед студентів у Росії, навіть між українцями. Але ці косоворотки дуже разили у Львові навіть нас у порівнянні з одягом галичан. Через ці московські рубашки наших ерупістів звали звичайно „москалями", особливо прості люди.

Цілування рук

Що ще дивувало нас у Галичині, так це цілування рук паням. Це був загальноприйнятий чемностевий звичай і пані, при здоровканні, автоматично робили рух рукою догори, підносячи її до уст гостя. На Наддніпрянщині за нашого часу пані противилися, щоб мужчини цілували їм руки з чемности. Цей спротив чинили спочатку поступові жінки, що змагали до емансипації, головно ті, що здобули вищу освіту й на університетах, чи то на жіночих курсах набралися радикальних поглядів і вважали цілування рук за понижування їх людської гідности. І такі емансиповані дами не давали собі цілувати рук та били по губах тих, що намагалися це робити. Я сам бачив, як моя мати й тітки не давали собі цілувати рук навіть дуже добрим знайомим чи родичам. І так в інтеліґентських домах у нас цей звичай був вивівся. В підсовєтській Україні очевидно нема цього „буржуазного" звичаю, але на еміґрації перейняли його й наддніпрянці.

Так само дивувало нас, як селянки цілували руки паням і панам. У нас цього рабського звичаю не було. Це був очевидно залишок колишньої панської неволі, спадок по шляхетській Польщі. У самому Львові нам не доводилося спостерігати цього цілування, але на провінції воно нас немало бентежило, коли наймичка поривалася поцілувати вам руку. Я спочатку ніяк не міг зрозуміти, на що їй моя рука й, гадаючи, що вона хоче поздоровкатися, простягав їй свою руку й мимоволі був збентежений, коли вона її цілувала.

Жиди

Дивним для нас було й те, як жиди особливо „на Краківданах" (Краківській вул.) з усіх боків вас закликали до своїх крамниць, мало не силоміць до них втягаючи. Бажаючи купити собі щось з одягу „закордоном", де ці речі були дешевші й кращі, ніж у Росії, я звернувся до Левка Ганкевича й він студентським звичаєм потягнув мене на Краківську вул., де повно було всякої „тандити", за яку крамарі правили скажені гроші. Треба було відразу давати половину й скажено торгуватися, як у нас на ярмарках дядьки, купуючи крам у жида або шкапу в цигана. І Левко виторгував для мене якусь куцину, правда не дорогу, але далеко не „заграничну".

Як дивилися на нас місцеві люди

Всіх нас, що приїхали на курси, наші галицькі земляки вважали за людей заможних, для яких поїхати за кордон на цілий місяць — не велика витрата. І нелегко було нам їх переконати, що ми зовсім не багачі.

В Галичині тоді наші земляки звичайно за кордон не виїздили, поза поодинокими хіба випадками дійсно заможних людей. Дальше Відня, Грацу й Праги, не кажучи вже про Краків, молодь не їздила, а скрізь там були ті самі відносини, що й у Львові. Рідко коли заможніші люди могли собі дозволити поїхати до Абації — це був вершок мрій якоїсь пані радникової. Тільки багаті жиди та поляки могли їздити по дорогих курортах, а для наших галицьких інтеліґентів, звичайно не дуже високих, отже й не дуже платних, урядовців не тільки Абація, Карльсбад, чи що, але й Криниця чи Трускавець були задорогі. Купців і промисловців у нас у Галичині тоді майже не було, дідичів теж, а для урядовця ранґи гофрата — „радника двору" це була межа, якої не перейдеш. Поляки не допускали наших людей до вищих посад, з якими були зв'язані й кращі платні й більші впливи.

ЧИ МАЛИ ПОСТАТИ 2-га Й 3-та ДИВІЗІЇ С.С. ГАЛИЧИНА?

В Бюлетені УНДС, ре березень ц. р., знаходимо цінний спогад генерала-хорунжого К. Смовського про намір німецької влади організувати, крім відомої 1-ої Української Дивізії СС „Галичина", ще другу й третю дивізії.

Оскільки знаємо, про цю акцію німців ніде нічого не було друковано, тому подаємо тут спомин ген. К. Смовського про цей епізод.

Автор оповідає: Десь у червні 1943 р. мене викликано зі східнього фронту до Львова, до Губернатора Галичини д-ра Вехтера. Я зголосив це свому генералові. На другий день, разом з двома полковниками українцями, явились до Вехтера на нараду. В цій нараді взяли участь Губернатор Вехтер, його помічник, два німецькі майори, з відзнаками вермахту, я і два наші полковники Б. і С.

Мета цієї наради була: обговорити справу формування ще двох українських дивізій, крім уже сформованої 14-ої Дивізії СС „Галичина".

До 2-ої української дивізії мав увійти Перший полк, який перебував на фронті, батальйони 61, 62, 63. Артилерія і технічні сотні мали бути наразі німецькі. Командиром дивізії мав бути німецький генерал, а його помічником мав бути я, начальником штабу дивізії німецький старшина, постачання дивізії — під керівництвом німецьких старшин. Склад 3-ої дивізії мав бути подібний до складу 2-ої — німець командир дивізії, а помічником його мав бути український старшина з совєтської армії підполковник Васілевський. Цей старшина пізніше згинув в українській Дивізії Галичина, під Бродами.

2-га й 3-тя дивізії мали поповнитись з тих охотників, що були зареєстровані до війська в українському Комітеті у Львові.

До цих дивізій мали також покликати старшин, що були в польському війську в характері контрактових старшин, яких Уряд УНР вислав свого часу до армії на перевишкіл.

Пізніше з цих 3-ох українських дивізій мав бути утворений 1-ий Український Корпус. Командиром Корпусу мав бути німець, а його помічником український генерал. Вехтер називав прізвища генералів: — це мали бути ген. Удовиченко або ген. Омелянович-Павленко Іван.

Тоді я відразу пригадав собі, що кілька місяців перед цією нарадою комісія з трьох німецьких старшин об'їздила українські частини на східньому фронті і зверталась до старшин, а навіть до стрільців з інформаціями, що мають бути сформовані українська і білоруська армії, та запитували, кого б українські вояки хотіли мати командиром армії і командирами дивізії.

Переважно все воянтво — старшини і вояки — подавали свої голоси, щоб українською армією командував ген. Удовиченко, а він вже сам призначить командирів дивізій.

Подібну інформацію на нараді подав губернатор Вехтер і сказав, що він з таким проєктом летить до Берліну. Далі Вехтер додав, що боронити Україну мусять не тільки німецькі вояки, але й українські. Тоді я спитав губернатора Вехтера: коли треба українського війська, то чому формуваня українських дивізій беруть у свої руки німці? А також, чому призначають українських старшин вони, а не український військовий міністер ген. Сальський? А крім того, чи ця справа, про яку я почув на нараді, узгіднена з президентом УНР Андрієм Лівицьким?

Вехтер відповів: йому відомо, що такі розмови провадились з през. А. Лівицьким, але справи не розв'язано позитивно, тому що А. Лівицький вимагав визнання України німцями, як держави. І аж тоді він і ген. Сальський підпишуть відозву до українського народу, і тільки тоді лише буде творитися українська армія — під власним командуванням і під власними прапорами. Далі Вехтер додав, що Берлін на ці вимоги не згодиться аж до закінчення війни. А українське військо треба творити вже зараз, щоб боронити українські землі від большевиків.

На це я заявив йому, що коли не буде згоди Берліну на вимоги през. Лівицького, то дивізії трудно буде сформувати.

На цьому засідання закінчилось. Мене і двох українських полковників Вехтер запросив на обід до касина при штабі губернаторства.

Після обіду підходить до мене полковник Б. і каже мені, щоб, їдучи на фронт, я заїхав до Варшави і про всі ці розмови у Вехтера доклав през. А. Лівицькому, додаючи, що це бажання Вехтера, який просив його передати це мені.

Далі полк. Б. сказав мені, що коли губернатор вернеться з Берліну з позитивними наслідками, то він знову покличе мене. Такого виклику я вже до кінця війни не одержав.

Я приїхав до Варшави і відразу прибув до през. Лівицького. Зголосив свій приїзд. Президент просить сідати. Я розповів про засідання у Львові з Вехтером, а Президент палить цигарку за цигаркою і дивиться то у вікно, то просто у вічі. Коли я скінчив, питає мене: — „А що ж ви на це сказали Вехтеру?" Я повторив сказане мною Вехтеру: Що коли німці не годяться визнати України, то з цих формувань дивізій нічого не вийде.

Тоді през. Лівицький сказав мені: „До мене вже багато разів певні відпоручники приїздили з Берліну, але я їм сказав, що Уряд Української Народної Республіки вийшов на еміграцію зі своїм військом і своїми прапорами, що цей же Уряд має вернутись на свою вільну Батьківщину зі своїм військом під тими ж самими прапорами, а також під українсьхким командуванням". — „Натурально — продовжував Президент — моя відповідь цим відпоручникам не подобалась і вони вертались до Берліну з порожніми руками". — „На мою думку — закінчив през. Лівицький — може Вехтер і має певний сантимент до українського народу, — бо ж він австрієць, але щодо нашої державної проблеми, то всі помічники Гітлера і він сам, потребують наших вояків як гарматнє м'ясо, а Україну хотять мати за свою колонію, без української інтеліґенції, щоб наших селян запрягти до роботи, як білих рабів. Отже, зараз не в наших державних інтересах провадиться це формування. Про ці речі треба було німцям говорити з нами як рівний з рівним ще перед початком війни зі Сталіним".

Коли я відходив з помешкання през. Лівицького, він мені подякував, що я приїхав поінформувати його про нараду і просив надалі інформувати про подібні події.

На цьому наша розмова закінчилась. Я попрощався з Президентом і знову спіткався з ним аж у лютому 1946 року, в таборі Оффенбах. Тоді Президент не пізнав мене, бо я був зовсім фізично знищений, відсидівши 10 місяців у кацеті.

Подав В. П.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Українська Музична Студія проф. Зої Маркович

12-го червня у Филаделфійському Клюбі Горожан відбувся 6-ий фортепіяновий попис учнів Української Музичної Студії. Про роботу та завдання школи говорила Надія Острок.

Керівник студії проф. Зоя Маркович закінчила в 1939 році Київську Консерваторію. Віртуозність, винесену з цієї школи, впевненість ударів, артистичну елеґанцію рухів можна було простежити на всіх учнях під час 6-го попису. Вже з самого початку концерту звернуло увагу слухачів технічне опанування фортепіяна та свобідна і рішуча гра виконавців, чи це буде наймолодший виконавець 6-то річний Я. Слюсаренко, чи С. Боханченко. Так само знаменитим було виконання 8-ми річною Мартою Цісик „Мелодії" Косенка. Рясними оплесками приймала публіка гру Орисі Бабій, Марти Тимків, Лариси Заіки, Лесі Панасюк. Гарною грою показали себе Ольга Михайлюк, Ольга Бойчук, Л. Рудей, М. Бак-Бойчук, Олена Никорович, Елеонора Карпович. На сцену виходили одне за одним і радували батьків своїми успіхами. Очевидно, що класичности від молодих учнів вимагати ще рано, але вони подають надію і батьки глибоко вдячні проф. Зої Маркович за її творчу ініціятиву, невсипущу працю, за її енергійну наполегливість, якою вона не один десяток дітей вирвала з обіймів вулиці і захопила їх шляхетною наукою, благородним мистецтвом, і цим робить велику справу, врятовує наше покоління від шкідливих впливів.

Зворушливою до сліз буль сцена, коли ця дітвора на закінчення концерту піднесла проф. Зої Маркович дві розкішних китиці живих квітів і дякувала за науку.

Треба відмітити, що не всі учні шестирічні. Серед старших пан Георгій Левицький виступив з власною композицією „Момент" та блискуче виконав „Прелюдію" Рахманінова.

З. Доичук.

Коговз, Н. Й.

Музична студія Ірини Гаврилюк

Милу й чарівну несподіванку зробила нам Музична Студія п. професор. Ірини Гаврилюкової в неділю, дня 5 червня ц.р.

Тихо й без розголосу, але вперто і послідовно працює музична студія, відкриває таланти, різьбить молоденькі душі і вчить любити красу та свій нарід.

Хоч кожний рік кінчався пописом учнів, хоч потому було багато говорення, критичних завваг, більше чи менше вдатних, суттєвих або й ні, про це звичайно ніхто не писав. І саме це мене спонукує подати нашій спільноті до відома, що й у Когузі щось корисно робиться.

Всі ті діти, що мають щастя здобувати музичне знання, пізнавати красу загальної й з'окрема української культури, повинні подякувати Пречистій, що післала їм у глухий кутик паню Гаврилюк.

Може сама думка побудови останнього попису й не зовсім оригінальна, однак на пописі ми сиділи не як на пописі, але як на найкращій сценічній імпрезі, і треба подивляти, що це все створила одна людина теж обтяжена різними життєвими обов'язками та клопотами. Пані Гаврилюкова має цю заслугу, що не тільки вчить своїх учнів грати на фортепіяні. Вона терпеливо й із великою любов'ю вчить їх мови, мистецтва слова й співу. Так і була побудована ціла програма й вона дала нам наглядну лекцію, що можна осягнути наполегливою працею, охотою й посвятою. Поступ й успіх студії надзвичайний. Яка шкода, що студія нараховує тільки 13 учнів і це лише з недавно прибулих. Яка шкода, що інші діти тільки пустують, або оглядають у кіні або в телевізії чиюсь творчість, часто сумнівної вартости, замість приготовлятися самим бути творцями, а не тільки пасивними глядачами. А чей же Когуз видав славних людей українського роду.

На останньому пописі-концерті ми чули фортепіянові твори від належних до складних на дві й чотири руки, ми чули декламації, мелодекламації, ми чули хор, дуети і все це не разило, навпаки, було миле, приємне, і все це відтворене одними й тими самими 13-ма дітьми. Їх виконанням раділи не тільки батьки, але всі ті, що прийшли послухати цього концерту. Треба підкреслити, що пора на концерт не була сприятлива. Гарний, погідний день, кілька імпрез із музикою та інші перешкоди не віщували бодай можливої фреквенції, а проте заля була заповнена і дохід на потреби УПА задовільний.

Американський гимн на початку імпрези відспівала ціла студія, український гимн прикінці співали учні студії і всі приявні.

Дальша програма була вміло пов'язана. На тлі змінних декорацій роботи талановитого маляра Крушельницького чергувалися картини. Ми чули твори в обрібці українських композиторів — В. Барвінського, Безкоровайного, Н. Нижанківського, Соневицького, Фоменка, з чужих Баха, Ветговена, Ґріґа, Гунода, Томпсона та інших.

Зворушували ілюстровані пісні „Боже великий, Творчє всесильний" і повстанська на тлі декорації, що представляла гу гарну й що зруйновану Україну, в сяйві сонця і в огнях палаючу, веселу, грізну й сумну, над якою вітала ікона Покрови.

Не з випадання, не підхлібно, але щиро батько двох учениць Я. Вілас підносив заслугу вчительки, дякував їй за працю й великий поступ та бажав студії дальшого розвитку.

Я однак висловлюю бажання не тільки своє, але більшости громади, щоб студію якнайскорше оформити в централі українських музичних шкіл у ЗДА під керівництвом проф. Ірини Гаврилюк і щоб до неї записалося наступного шк. року якнайбільше число дітей.

Міль.

Олифант, Па.

Мапа України, тризуб, гаґілки й писанки на телевізії...

У Світлий Понеділок, дня 18 квітня ц.р. шкільні діти недільної школи Церкви св. Ап. Андрея Первозванного в Олифанті, Па. виступали з пописом на телевізії в Скрентоні, Па., під проводом свого пароха, о. Дмитра Савки й вивели українські великодні гаґілки. В програмі брали теж участь сестри Шопеї з Олифанту з мандоліновим квартетом, а при фортепіяні були проф. Лев Сорочинський й п-і Анна Шопей. Телевізійну програму приготовив і поставив о. Дмитро Савка.

Телевізійна програма почалася висвітлюванням писанок під звуки пісні „Христос воскрес", що її виконав мандоліновий квартет сестер Шопеїв. Потім слідували гаґілки: „Оборіг" — (Пісня „Христос воскрес", під час якої шкільні діти поставили великодню вежу-оборіг), „Он, хлопці, он" і „На поповім оболоню".

В другій частині програми висвітлювано мапу України, щоб ознайомити з історією України, її народом, етнографічними границями, культурою й боротьбою за волю, американців і багатьох „незрячих наших братів" з Галичини, Лемківщини й Карпатської України, які ще й сьогодні в повітах Лакавани, Сесквагани й Люзерни, вперто називають себе „русскими" й організуються ще й досі в російських, православних церквох. Під час висвітлювання мапи України реферат про Україну, її історію, етнографічні границі, культуру, відвічну боротьбу з Росією й Польщею за волю та її національну й етнографічну окремішність від Росії, читала англійською мовою заповідачка „Жіночої години" на згаданій телевізії п-і Вірмінґгем.

В третій частині шкільні діти вивели такі гаґілки: „Шум", „А там в саду, садочку" і „Травко, муравко".

Програму закінчив святочними побажаннями англійською мовою о. Дмитро Савка такими словами: „Христос воскрес! Хай цей наш радісний український великодній привіт полине сьогодні у наш Рідний Край, Україну, до наших страдальних батьків, матерей, братів і сестер, які сьогодні згинають спину на панщизняній роботі в колгоспах й обітре їхні сльози з очей: Христос воскрес! Хай цей радісний великодній привіт полине в далекий Сибір і Соловки, до концентраційних таборів, в яких караються українські митрополити, архиєпископи, єпископи і священики й облекшить їхню волю; Христос воскрес! Хай цей великодній привіт полине в далекі степи Казахстану, де мучиться на невільничій праці українська молодь, освоюючи цілинні землі й додасть їм сили пережити неволю; Христос воскрес! Хай цей радісний привіт полине за залізну куртину, в підвали НКВД, де караються українські робітники, селяни й інтелігенція — та облекшить їхні тортури!...

Та вже незабаром прийде час, що у св. Софії в Києві, у св. Юрі у Львові, у св. Івані в Перемишлі, у Чесному Хресті в Ужгороді і в св. Петрі в Чернівцях, задзвонять Воскресні Дзвони й на хвилях етеру по радіо рознесуть по цілому світі радісну новину: „Вже воскресла Україна!" — А ми, всі знедолені, биті злиднями, холодом і голодом, розсипані по всій Вселенній, мов той історичний Ізраїль, вернемось знову у наш Рідний Край, Україну, де станемо з новими силами до відбудови її й де заживемо вільним і щасливим життям!

Н. Н.

Микола Понеділок

ПО КОРОПИ...

Затишний шматочок Пенсилвенії... Чарівна провінція... Вечір... На порожній шлунок ми завели приблизно таку розмову:

— А знаєте, — кажу я, — в таку спеку, під вечір, не завадило б взяти холодцю, а до нього ще декілька пляшок холодного пива.

— Що там холодець! — озивається приятель. — Підсмаженої рибки, а до неї — тільки-тільки з льоду — вина французького. І раз виделку, раз винце до уст — насолода!

— То тоді вже ліпше засмаженого окуня чи коропа і чарку горілки. Уявляєте! На всю тарілку розлігся короп, такий симпатичний, апетитний, тількищо з сковорідки, ще скалочки жиру на ньому сичать та лопаються. А біля коропового хвостика варена молоденька картоплина з пахучим лавровим листочком і зеленою цибулькою. Га? А по боках, як сльозинка чиста, зелений горошок, січені грибки і салатка, покроплена оцтом. А ще далі порожня чарчина. Ви все це спочатку їсте очима, тобто дивитеся, дражните апетит — і лише тоді, як відчуваєте, що уста несвідомо заворушилися, наливаєте до чарчини бажану есенцію. Вихиляєте. І беретеся до коропа. Знов же таки, не поспішаючи. Спочатку смакуєте одну горошинку, далі грибка...

— Годі! — сказали ми всі. Досить нас мучити. Де дістати коропа?

— Треба зловити. Ідемо завтра. Недалечко, дві милі. Згода?

Ну, хто б не згодився. Коли б ті коропи плавали не за дві, а за сотню миль — то після таких кулінарних тортур ми б погодилися.

⁂

Вдосвіта, ще коли птахи дене-де пробують голови, щоб опісля почати вкупі передсвітанкову тріюмфальну симфонію, спиться страшенно солодко. Вікно відчинене, в кімнату вдирається зелена гілка, а з гілкою — легенький вітерець з запахом трави і цвіту... Тихо... Аж раптом — тюх-тюх-тюлю-лю... Це соловейко прополіскує срібно-золоту горлянку, щоб незабаром в симфонії вплітати свої до нестями приємні варіяції.

— Вставай, розхропівся! — хтось мене шарпає за ноги.

Розплющую одне око, бо обоє лінько розкрити, розглядаю те камінне створіння, що осмілилося в такий блаженний час будити благородну людину. Ну так і знав, що це мій приятель, щез би ти з очей!

— Вставай!

— Облиш мене, бо як зачеплю ногою, за вікном опинишся!

— То, виходить, ти коропа смаженого не хочеш..:

Спіймав мене. Мушу вставати, бо мені навіть сковорідка з коропом приснилася. Я за нею, буцімто, „Фордом" женуся, ось-ось здоганяю, аж тут перехрестя, і їй пощастило через вулицю перескочити, а я на червоному світлі зупинився. І втратив її, алюмінієву, блискучу, з рожево-підсмаженим коропом...

На мене погейкують, мов на вола, щоб я швидко зодягався...

Ідемо промощувати дорогу до тієї вимріяної риби. Ох, яка ж, скажу вам, крута та марудна та доріженька!

З годину на леваді шукаємо черв'ячків, щоб було що коропам клювати, тоді лагодимо вудки, щоб було чим їх з води витягати, тоді припасаємо мотузку, щоб якогось, не звиклого до плавання рибалку, на випадок потреби рятувати.

Сідаємо до авта, помічаємо, що буде невдача, бо сусідка з порожньою пляшкою від соди переходить нам шлях. Я берусь за ґудзик, один мій приятель прикусує лівого мізинця, а інший — тричі хукає на лівий бік, тобто на мене.

— А ви не помітили, — каже до нас сусідка з порожньою пляшкою, — що у нас на леваді появилися бурсуки чи дикі кабани. Всю леваду поперериваали. І щоб то вони там шукали?

— Черв'ячків, — мимохіть вирвалося в мене і в ту ж мить я одержав від приятеля стусана в бік.

Нарешті ось і озеро, де плавають коропи для смаження. Лишаємо авто на дорозі і йдемо пішки до води — я з банькою черв'ячків, один приятель з вудками, а один, що по-сокирячому на воді тримається, з мотузкою. Наймаємо за три доляри човен — пливемо до середини. Добралися до того місця, де коропи до вудки чіпляються, кинули якірця. Роззулися... Засмалюємося... В кожного вудлище над водою схилилося, кожний чекає тієї дорогої хвилини, коли короп сіпне...

— Не клює. Такий черв'ячок ладний — і не хоче смикнути.

— Та мені і снилося, — кажу я, — що короп через зелене світло проскочив, а я на червоному застряг. Не впіймаю.

— Гвалт, хлопці! — захлинаючись від щастя, закричав третій. — О, дивіться, вже короп у мене на гачку... Гляньте, як він термосить шнурком, як вудлище згинається! Не хоче, сердега, з гідросферою розставатися.

Ми схилилися над вудлищем того щасливця, що витягав коропа. Прорізали поглядами воду... Якої ж він хоч величини, кандидат на сковорідку?!

Нарешті...

— Баньку від ґазоліни зловив, — вигукнув я, затамовуючи радість.

— А може в баньці короп сидить, — хіхікнув інший рибалка...

Мовчимо... Знов у того, що зловив баньку, захиталося вудлище. Коли він тягнув шнур з води, ми вже такого зацікавлення, як вперше, не проявляли. Ми були переконані, що в нього на гачку тепер якщо не бляха, то дріт з водоростями. Але ні. В'юн. При появі на поверхні води змієподібної риби, нас всіх охопив такий екстаз, від якого човен потужно захитався і виплюснув мене, разом з черевиком мого неплаваючого партнера, в озеро.

— Лови взуття! — кричить „неплаваючий". — Зловиш, дам нагороду — десять відсотків вартости черевика.

Допливаю до черевика, а він, мов назло, на дно опускається. Поринаю мерщій за ним, коли це мене щось за спідню сорочину — хвать; сірп! — я в крик, а вода в легені — хлюп!

Випливаю наверх — бачу — в човні „неплаваючий" аж кряхтить, так тягне вудку.

— Ой, — репетує, — вудлище зломаю, спіймав акулу чи восьминога! Не можу потягнути!

Кинь вудлище, — молю його, — не бачиш, що підчепив мене за одежу... Хіба не видко, що шнур до мене веде, бовдуре!

Ще три години ловили — марно. Навіть баньки вже не чіплялися. Я, втративши терпець, згорнув вудку, кинув її в човен і став спостерігати, як спритно водяні павуки по дзеркальній поверхні стрибають.

Згодом і обидва мої партнери облишили. „Неплаваючий" після довгого вагання кинув другий черевик у воду і ми поплили до берега...

⁂

Підходячи до „Форда", здалеку помітили на передньому шклі зелений папірчик.

— Певно мати приходила, — каже третій, — і лишила записку, щоб ми на обід не спізнилися. Вона так частенько робить.

— Може бути, — уїдливо веде „неплаваючий", — хоч найчастіше зеленими папірчиками поліція пригадує про своє існування.

„Неплаваючий" вгадав. На авті було „запрошення" з'явитися до суду з п'ятнадцятьма долярами в кишені.

⁂

Увечорі знайомий зустрічає мене.

— Ловили коропів?

— Ловили.

— Скільки?

— Одного в'юна з зеленим папірчиком, — кажу, — зловили вартістю вісімнадцяти долярів. Та ще й пара черевиків на дно пішла. Майже новенькі, всього три роки ходжені. А всьому вина упертість. Приснилося червоне світло перед коропом, треба було не їхати...

● **Об'єднаний Жидівський Комітет в Ню Йорку в цьому році зібрав уже на свої цілі 20 мільйонів долярів. В ЗДА має зібрати цей Комітет на допомогу Ізраїлеві 100 мільйонів долярів.**

● **Прем'єр Бірми У Ну, який є одночасно науковцем, письменником, поетом і знавцем будизму, 6 липня робитиме в Нюйоркському університеті доповідь про буддизм.**

СКЕЛЯ НІЯҐАРСЬКОГО ВОДОПАДУ ЗНИЩУЄТЬСЯ

Недавно обсунулися з „порога" ніяґарського водопаду (на американській стороні Насґра Фалс) куски скелі і пригадали в недвозначний спосіб, що ніяґарський водопад „пересувається" вгору ріки, в сторону міста Боффало. Знавці оцінюють, що в той спосіб за час 20,000 літ водопад пересунувся зі свого первісного місця (коло Квінстон) на сім миль.

Водопад є найбільш знаною частиною т. зв. Насґра Ескарпмент, але він не є єдиним мальовничим тереном, що ним обдарувала нас особлива геологічна будова південного Онтаріо. Це плоскогір'я простягається зі стейту Ню Йорк аж у південне Онтаріо; східня межа плоскогір'я проходить від Гамілтону до західньої сторони Джорджієн Бей; острів Манітулін і півострів Брус є частиною тієї височорівні. В західньому напрямі вона простягається до Шикаґо і згодом заникає в геологічній формації Середнього Заходу ЗДА.

Верхнє скельне наверствування плоскогір'я є дольомітне; під дольомітом знаходиться верства вапняка і пісково-глинястого сланцю. Дольоміт, як твердший від тих двох скельних формацій під ним, творить верхню кору порога водопаду так довго,-доки вона не доберееться до м'ягшої верстви скелі. Коли ж м'ягший підклад під дольомітом вода усуне, тоді дольоміт зсувається у провалля ріки. Отже, якщо теперішній стан переплиу води через водопадний поріг втримається, то водопад „пересунеться" аж до озера Ірі при кінці ріки Боффало.

Ступневу ерозію водопадної скелі використовувано як доказ на потребу спрямування більших кількостей води з ріки до каналів і турбін гидро-електричних компаній. Але Насґра Фалс це одна з найбільших природних атракцій нашого континенту, тому загал завжди спротивлявся всяким спробам зменшування кількости вод, перепливаючих через водопад, і спрямування їх виключно на виробництво електричного струму.

Ріка Насґра становить безумнівно найбільш вражаюче заломання в Ніяґарському ескарпі, але воно не єдине. Мабуть найкращою рікою на відтинку ескарпу є річка Бівер, що вливається до Джорджієн Бей на північ від Колінґвуд. За тим містечком дольомітний ескарп досягає 1,000 стіп висоти. Річка Бівер пливе яких 20 миль в північному напрямку з Юджінія Фалс яром до шість миль завширшки, а згодом через садівничі околиці, від Маркдейл почавши, де вирощуються найкращі яблука в Онтаріо.

(„Канадійська Сцена)"

НОВИЙ ПІДРУЧНИК ДЛЯ ЕМІҐРАНТІВ, ВИДАНИЙ ЗАГАЛЬНОЮ РАДОЮ

Новий підручник з інформаціями для новоприбулих до З'єдинених Держав п. н. „Життя в Америці опублікувала 15 червня 1955 року Загальна Рада Американської Єдности. На 96 сторінках подані інформації про американьку історію та американський уряд, описано країну, її економіку та деякі типові американські прикмети, зібрано тисячі практичних порад у зв'язку з проблемами, з якими може зустрітись новоприбулий — як знайти працю, помешкання і як пристосуватись до нового життя в американській громаді. Американські часописи, закони про працю і робочі години ресторани і їдальні, знайдення відповідного лікаря для родини, найчастіші форми звертання, різниця поміж ощадними касами та банками і багато інших корисних порад, також і мапу З'єдинених Держав новоприбулий знайде в цьому новому підручнику.

Містячи оголошення про цей підручник, видавець норвезького тижневика „Нордіск Тіденде" полк. С. Д. Арнесен сказав: „Життя в Америці" має бути поширене і тут і за кордоном. Протягом останніх п'ять років понад мільйон (1,099,035) іміґрантів прибуло до З'єдинених Держав. На найближчі п'ять років очікують ще більшого числа людей з різних країн. Новоприбулий, озброєний найважливішими інформаціями зібраними в цьому підручнику, очевидно почуватиме себе певнішим, уникне багатьох можливих помилок, легше влаштується і скоріше використає всі можливості, які Америка може йому дати. Книжка також може бути корисна чужинецьким студентам та відвідувачам.

„Вибираючи важливі інформації та поради для своєї книжки, Загальна Рада керувалась не тільки 35-річним досвідом у справі допомоги новоприбулим зрозуміти американське життя, але й порадами та пропозиціями багатьох інших орґанізацій. Ціна підручника 50 центів, встановлена з метою якнайширшого розповсюдження."

Загальна Рада Американської Єдности, 20 Вест 40 вулиця Ню Йорк 18, Н. Й., являє собою добродійну орґанізацію, що працює з іміґрантами протягом останніх 35 років.

Загальна Рада

● Від січня до кінця травня цього року продано 4,096,151 авто, в тому 3,579,071 особове та 517,080 тягарових. В тому часі продано закордон 210,233 авта, а в 1954 році в перших п'ятьох місяцях — 178,066.

АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКІ ШАХОВІ ЗМАГАННЯ

В Москві почалися змагання між шаховими репрезентаціями ЗДА і Совєтського Союзу. На фото С. Решевський (ЗДА) розіграє шахову партію з М. Ботвінніком (СССР), шаховим мистцем світу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Піврічні збори Т-ва Запорозька Січ Відд. 367 відбудуться в неділю, 10-го липня о год. 1:30 попол., в церковній залі. Контрольна комісія здасть звіт за 3 місяці. Прохається членів прийти і приєднувати нових членів. Багато чеків - дивіденд залишилося, просимо забрати. Буде вибір комітету на Товариський пікнік. — К. Манківський, предс.; Т. Песко, кас.; В. Попович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Б-во св. Василія Вел. Відд. 364 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 10 липня, о год. 2-ій попол., в У. Н. Домі 3161 East 93 St. Проситься членів прийти на ці збори і забрати собі свої дивіденди. Пригадується довгуючим членам вирівняти свої залеглості. — Н. Кикіз, предс.; Й. Стойка, рек. секр.; В. Брездун, кас.; В. Владика, фін. секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Б-во св. Юрія Відд. 379 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 10-го липня, в Союзовій залі при 845 N. Western Ave., о год. 12:30 вполудне. На зборах буде звіт контрольної комісії за піврік і звіт делеґата з Конґресового Комітету. Проситься членів прийти на час і вирівняти свої залеглості. Суспендовані члени якщо прийдуть і заплатять свій довг будуть прийняті наново. — Й. Дичка, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Т-во „Сокіл" Відд. 218 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10-го липня, о год. 2-ій попол., в Н. Домі, 165 Gordon Ave. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження, які вимагають вашої присутности. Хто ще не одержав своєї дивіденди прошу зголоситися до секретаря на зборах. Ті члени, які довгують за 2 і 3 місяці проситься вирівняти на цих зборах в противнім разі будуть суспендовані. — М. Ткачишин, предс.; М. Стахура, кас.-секр.

ЦЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. — Подається до відома, що місячні збори Відд. 93 ім. І. Франка будуть відбуватися в часі літніх місяців о год. 10-ій рано, в другу неділю по першім кожного місяця. Найближчі збори відбудуться в неділю, 10-го липня, о год. 10-ій точно. На цих зборах буде рахунковий звіт за II квартал 1955 р. Просимо вплачувати вкески до УНС на місячних зборах. — Управа.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во Укр. Січ Відд. 39 повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 10-го липня, о год. 3-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на збори. В суботу, 9-го липня від год. 8-10 веч і в неділю, 10 липня від год. 11:30-3 попол., можна вплачувати вкладки. — Управа.

ЙОНҐСТАВН О. — Б-во св. І. Хрестителя Відд. 230 повідомляє своїх членів, що важні збори відбудуться в неділю, 10 липня, о год. 2:30 попол., в своїй залі, 914 Френклин Еве. Проситься всіх членів прийти і вислухати звіт з пікніку, та інші справи до полагодження. Присутність всіх є конечна. — І. Павловський, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Т-во ім. Є. Коновальця, Відд. 423 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 10-го липня, о год. 12-ій вполудне в залі Української Бесіди при 2410 Вест Шикаґо Еве. Обов'язком всіх членів явитися на цих зборах. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості. — Управа.

Посмертна Згадка

ОЛЕКСА ІЛЬНИЦЬКИЙ, довголітній член Відд. 239 У. Н. Союзу в Филаделфії, Па., помер дня 22 травня 1955 р. Покійний походив з с. Гусной, пов. Турка, Галичина. Оставив в смутку дружину Анну і доньку Анастазію. Похорон відбувся дня 25 травня на цвинтар Пресв. Марії у Факс Чейс, Па. — В. Й. П.!

ТАРЗАН, ч. 3492. Єдина мож ливість

TARZAN FOUND THAT EVERY ARAB AND SLAVE HAD JOINED THE PURSUIT, LEAVING THE VILLAGE DESERTED EXCEPT FOR THE CHAINED PRISONERS AND A SINGLE GUARD.

THE SENTRY STOOD NEAR THE GATE, LOOKING IN THE DIRECTION OF THE JUNGLE --

-- SO HE DID NOT SEE THE AGILE GIANT WHO CREPT SLOWLY TOWARD HIM!

Тарзан відкрив, що всі араби і невільники вирушили в погоню, залишивши село без оборони, за вимком варти коло закутих полонених та єдиного вартового.

Вартовий стояв недалеко брами, дивлячись в напрямі джунглів...

... і тому не бачив спритного велетня, який поволі підкрадався до нього!